

Op leren staat geen leeftijd

Dirk Van Damme

Congres
*Langer leven,
Anders werken*

Paradox

Meer mensen leven langer en we verwachten dat mensen langer werken

- Maar we concentreren alle investeringen (publiek en privaat) in onderwijs en opleiding in de eerste 25 jaar van een mensenleven.
- En veel systemen rond opleiding, loopbaanmobiliteit, werving en HR zijn nog gebouwd op de impliciete veronderstelling dat de belangrijkste beslissingen en investeringen vóór 45 gebeuren.

3

**Participatie van ouders aan
levenslang leren kan veel beter**

55+ers nemen veel minder deel aan opleiding

<https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/arbeid/levenslang-leren-opleidingsdeelname>

Opleidingsdeelname tijdens afgelopen 12 maanden van de bevolking van 25 tot 64 jaar naar achtergrondkenmerken
Vlaams Gewest, 2025, in %

Man

Vrouw

25-34 jaar

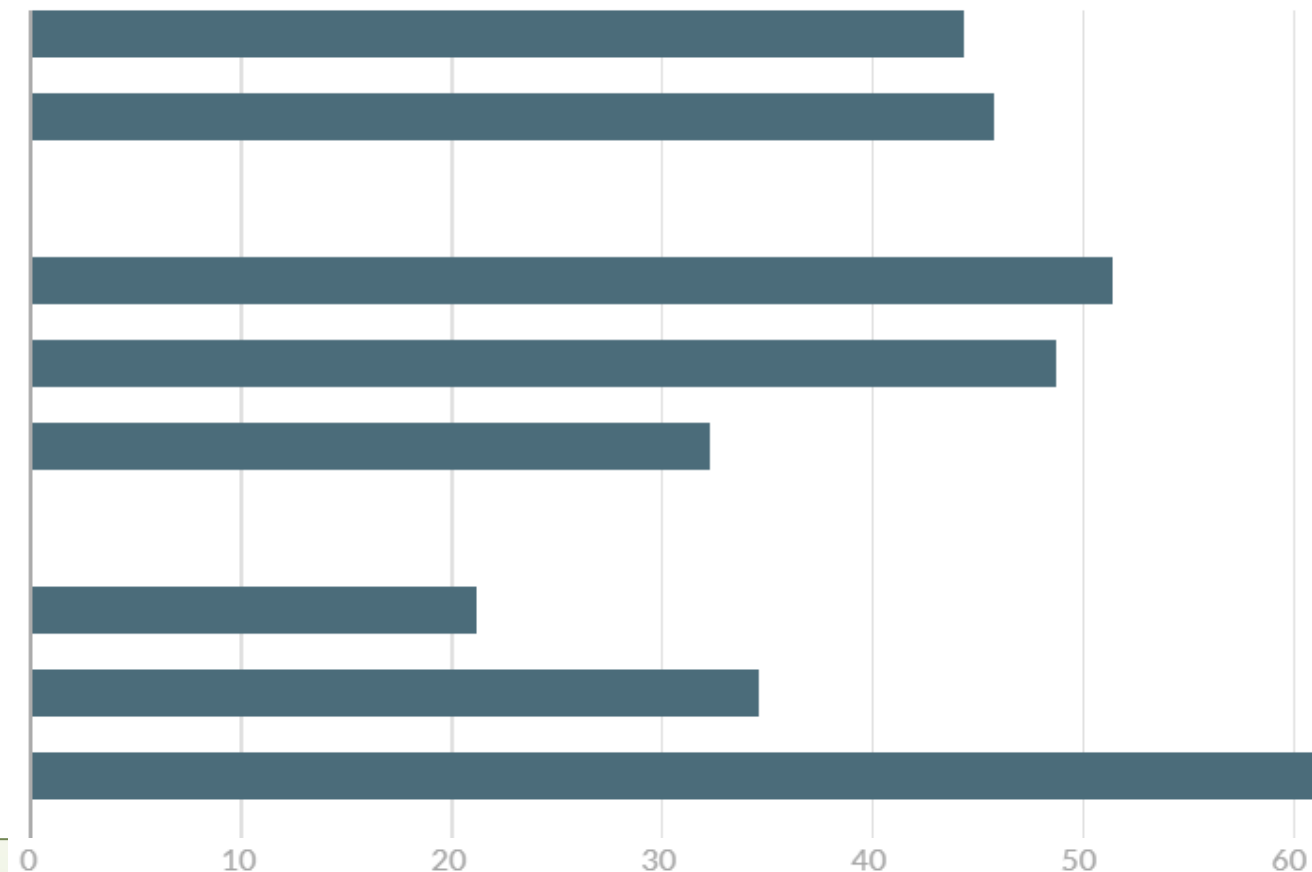
35-54 jaar

55-64 jaar

Kortgeschoold

Middengeschoold

Hooggeschoold

Formeel, non-formeel en leren op de werkvloer naar leeftijd beduidend minder frequent bij 55+

(PIAAC, 2023)

Leeftijdsgroep		24 jaar of jonger	25-34	35-44	45-54	55 plus
Formeel leren	Deelnemers	15%	14%	4%	5%	2%
Non-formeel leren	Deelnemers	42%	59%	59%	51%	36%
Leren op de werkvloer	Nooit	11%	8%	13%	15%	23%
	Minder dan 1 keer per maand	27%	22%	25%	26%	24%
	Minder dan 1 keer per week maar meer dan 1 keer per maand	21%	29%	30%	28%	27%
	Minstens 1 keer per week maar minder dan elke dag	17%	25%	20%	19%	14%
	Elke dag	22%	16%	13%	12%	11%

Net de groep die langer inzetbaar moet blijven, participeert dus het minst aan opleiding. Wat zijn de *knelpunten*?

- Mattheuseffect: wie veel geleerd heeft, leert ook meer bij
- Motivatie
  - 87% 55+ geeft aan niet meer te *willen* deelnemen
  - Negatieve connotatie van leren met schoolervaring
  - Opleiding voelt als kritiek op opgebouwde expertise
  - De terugverdiëntijd lijkt kort: “Waarom zou ik dit nog doen?”
- Bedrijven en organisaties
  - Gebrekkig leerklimaat in bedrijven en organisaties (KMO's)
  - Deficit-benadering van leren: accent op wat mensen *niet* kunnen
  - Er is geen geloofwaardig perspectief na de opleiding
- Opleidingsaanbod te versnipperd, niet afgestemd op oudere lerenden, te generiek, te digitaal, te snel of te schools

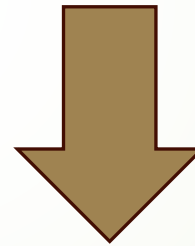

7

Wat te doen?

Een levensloopbenadering van leren

- Klassieke visie: onderwijs → werk → pensioen, waarbij onderwijs en opleiding in eerste 25 jaar gezien worden als voorbereiding op een gans arbeidsleven
- Diploma na initieel onderwijs als garantie en levensverzekering

- Levensloopbenadering: leren in elke fase van het leven
- Leren, werken, zorgen, heroriënteren wisselen elkaar af gedurende het hele leven
- Leren op latere leeftijd is niet “meer van hetzelfde”, maar leren dat aansluit bij een andere levensfase en andere loopbaanvragen

Stop stereotypen, mythes en deficit-denken

- Vermijd formuleringen zoals:
  - “bijbenen”;
  - “niet meer mee zijn”;
  - “digitaal zwak”;
  - “oudere werknemers moeten zich aanpassen”
- Gebruik liever:
  - “ervaring valoriseren”;
  - “vakmanschap actualiseren”;
  - “nieuwe rol opnemen”;
  - “kennis doorgeven”;
  - “werk slimmer organiseren”.

Wat staat ons te doen – werkgevers

Voer vanaf 50 of 55 jaar geen “uitbolgesprekken”, maar leer- en loopbaangesprekken:

- Welk werk wil en kan je de komende 5 à 10 jaar blijven doen?
- Welke taken worden zwaarder?
- Welke ervaring wil je meer inzetten?
- Welke nieuwe rol zou je nog willen opnemen?
- Welke opleiding of werkervaring is daarvoor nodig?

Niet wachten tot inzetbaarheid afneemt, maar vroeger heroriënteren.

Wat staat ons te doen – werkgevers

- Ervaringsconcentratie: hoeveelheid ervaring neemt toe met de leeftijd, maar de variatie in ervaring neemt af – leren binnen de ervaringsruimte gaat beter, buiten de ervaringsruimte moeilijker
- Hou de ervaringsruimte breed:
  - taakrotatie;
  - projectwerk;
  - tijdelijke opdrachten in een ander team;
  - deelname aan innovatie- of verbeterprojecten;
  - combinatiefuncties;
  - tijdelijke overstap naar opleiding, coaching of kwaliteitscontrole.

Wat staat ons te doen – overheid

- Maak 55+ een expliciete doelgroep in levenslang leren
- Financiële incentives voor *late-career learning*
- *Skills-based policy*: van diploma's naar skills, toegang tot beroepen openbreken
- Leeftijdsinclusief beleid stimuleren in bedrijven en organisaties
- Publiek opleidingsaanbod toegankelijker en aantrekkelijker maken voor oudere leerders

Conclusie

- Langer werken lukt enkel door loopbanen langer leerbaar, werkbaar en wendbaar te maken.
- Op leren staat geen leeftijd, maar goed leren houdt wél rekening met levensfase, ervaring en motivatie.
- De opdracht: van deficit-denken naar ontwikkel-denken en van opleiding als bijzaak naar leren als kern van leeftijdsbewust arbeidsmarktbeleid.

Dank!

14

